

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΑ ΕΘΙΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Τα Χριστούγεννα ήρθαν και όπως κάθε χρόνο μαζί με τις ευχές για «χρόνια πολλά» αναβιώνουν ήθη και έθιμα των οποίων οι ρίζες χάνονται στα βάθη των αιώνων. Από τη Θράκη ως την Κρήτη και στα νησιά μας.

Την παραμονή των Χριστουγέννων συνηθίζεται στα χωριά να κρεμούν έξω από την πόρτα των σπιτιών πλεξούδες από σκόρδα, πάνω στις οποίες καρφώνουν γαριφαλάκια για να διώξουν την κακογλωσσιά που «καρφώνει» την ευτυχία του σπιτιού τους.

Την εξώπορτα των σπιτιών κοσμεί, επίσης, ένα στεφάνι από έλατο, διακοσμημένο με χριστουγεννιάτικα στολίδια. Σύμφωνα με την παράδοση, το στεφάνι φέρνει τύχη στους ενοίκους του σπιτιού.

Ένα έθιμο που τα τελευταία χρόνια τείνει να εξαφανιστεί και τη θέση του έχει πάρει το ξένο έθιμο του χριστουγεννιάτικου δέντρου.

Το καράβι συμβολίζει την καινούργια πλεύση του ανθρώπου στη ζωή, μετά τη γέννηση του Χριστού. Τα παιδιά των ναυτικών που έμεναν πίσω κατασκεύαζαν μόνα τους τα παιχνίδια τους τα οποία συνήθως ήταν καραβάκια. Το καραβάκι συμβόλιζε την προσμονή των παιδιών για αντάμωση με τους συγγενείς τους, αλλά και την αγάπη τους για τη θάλασσα. Σιγά-σιγά καθιερώθηκε και το έθιμο του στολισμού του όμως λόγω του ότι ήταν συνδεδεμένο με δυσάρεστες αναμνήσεις δεν μπόρεσε να εδραιωθεί ως γιορτινό σύμβολο.

Οι κοπέλες στη Θεσσαλία, τα χαράματα των Χριστουγέννων, αλλού την παραμονή της Πρωτοχρονιάς, πηγαίνουν στην πιο κοντινή βρύση “για να κλέψουν το άκραντο νερό” (άκραντο, δηλαδή αμίλητο, γιατί δε βγάζουν λέξη σ’ όλη τη διαδρομή). Αλείφουν τις βρύσες του χωριού με βούτυρο και μέλι, με την ευχή όπως τρέχει το νερό να τρέχει και η προκοπή στο σπίτι τον καινούργιο χρόνο και γλυκιά να είναι και η ζωή τους. Για να έχουν καλή σοδειά, όταν φτάνουν εκεί, την “ταΐζουν”, με διάφορες λιχουδιές, όπως βούτυρο, ψωμί, τυρί, όσπρια ή κλαδί ελιάς. Όποια θα πήγαινε πρώτη στη βρύση, αυτή θα ήταν και η πιο τυχερή ολόκληρο το χρόνο. Έπειτα ρίχνουν στη στάμνα ένα βατόφυλλο και τρία χαλίκια, “κλέβουν νερό” και γυρίζουν στα σπίτια τους πάλι αμίλητες μέχρι να πιούνε όλοι από το άκραντο νερό. Με το ίδιο νερό ραντίζουν και τις τέσσερις γωνίες του σπιτιού, ενώ σκορπούν στο σπίτι και τα τρία χαλίκια.

Στη Θράκη, οι Σαρακατσάνες εξακολουθούν να ζυμώνουν την “Χριστόκλουρα”. Στρογγυλή κουλούρα με διάφορα σχέδια, που αναπαριστούν συνήθειες από το παρελθόν όπως σάνη, στρούγκα και άλλα. Της βάζουν μέλι και την τρώνε όλοι μαζί περιμένοντας την γέννηση του Χριστού.

Στην Μακεδονία, ο νοικοκύρης του σπιτιού διαλέγει από το χωράφι του το πιο γερό κλαδί ελιάς ή πεύκου και το τοποθετεί στο τζάκι του σπιτιού. Το ξύλο αυτό που ονομάζεται και “Χριστόξυλο” καίγεται για όλο το Δωδεκάημερο των Χριστουγέννων (από την μέρα δηλαδή των Χριστουγέννων μέχρι και τα Φώτα). Κατά την παράδοση το κάψιμο του Χριστόξυλου, βοηθά τον Χριστό να ζεσταίνεται στην φάτνη της Βηθλεέμ. Ο κάθε Μακεδόνας προσπαθεί να καίγεται το Χριστόξυλο του σπιτιού του μέχρι και τα Φώτα.

Στην Πελοπόννησο, έχουν το σπάσιμο του ροδιού. Το πρωί της Πρωτοχρονιάς ο νοικοκύρης του σπιτιού πηγαίνει στην εκκλησία κρατώντας το ρόδι του για να το “λειτουργήσει”. Μετά πηγαίνοντας στο σπίτι του, χτυπάει την πόρτα της εισόδου και ανοίγοντας του σπάει με δύναμη το ρόδι για να σκορπιστούν οι ρώγες του παντού στο σπίτι. Παράλληλα με το σπάσιμο του ροδιού, δίνουν και την ευχή: “με υγεία, ευτυχία και χαρά το νέο έτος και όσες ρώγες έχει το ρόδι, τόσες λίρες να έχει η τσέπη μας όλη την χρονιά”.

Στην Κρήτη, έχουν σαν χριστουγεννιάτικο έθιμο το ζύμμαμα του χριστουγεννιάτικου ψωμιού. Θεωρείται ολόκληρη ιεροτελεστία, και χρησιμοποιούνται τα καλύτερα υλικά για την παρασκευή του. Οι νοικοκυρές σχηματίζουν με τη μισή ζύμη, μία μεγάλη κουλούρα ενώ με την υπόλοιπη έναν σταυρό για να τη στολίσουν. Διακοσμητικά γύρω γύρω στην κουλούρα αυτή του ψωμιού, χαράζουν με μαχαίρι διάφορα σχέδια όπως καρδιές, αστεράκια, λουλούδια κ.α. Συνηθίζεται το χριστουγεννιάτικο αυτό ψωμί να κόβει ο νοικοκύρης του σπιτιού την μέρα των Χριστουγέννων και να το μοιράζει σε όλους όσοι κάθονται στο γιορτινό τραπέζι.

Στη Χίο, την παραμονή της Πρωτοχρονιάς υπάρχει ένα έθιμο, τα αγιοβασιλιάτικα καραβάκια. Σύμφωνα με

αυτό, οι ενορίες κατασκευάζουν πλοία, σε σύγκριση. Αυτά συναγωνίζονται μεταξύ τους ως προς την ποιότητα κατασκευής και ως προς την ομοιότητα με τα πραγματικά πλοία, ενώ οι ομάδες, το πλήρωμα, του κάθε πλοίου τραγουδούν κάλαντα.